

Мехо Барановић

(три записа)

РЕЧ — ДВЕ О ЛИКОВНОЈ КОЛОНИЈИ ПОЧИТЕЉ

Почитељ. На једној нози стоји, једним се стопалом држи земље, и то не целим. Није лак ни угодан положај. Није весела могла бити историја овог чудног утврђеног насеља чији је сав смисао био одувек у том да је утврђено, а насеље је само по нужди и узгред. За шест векова бити град од камена, у стрмој, кршевитој и тесној долини Неретве, на тешком и изложеном месту („земљи на ћенару”), није лака ствар ни завидна судбина.

(Иво Андрић, НА КАМЕНУ, У ПОЧИТЕЉУ)

У свим временима, и оним раскошним и испуњеним лепотом, знањем и разумом, и у оним тамним и злим, која су носила смрти разне, болештина и нестајања, једна задаћа, задаћа записивача је била и остала јасна. Наиме, његово је да записује све што види, чује и осећа, главом и болом у грудима и утроби.

Дакле, преостало му је, једино и само: з а п и с н и в а т и.

Још пре две деценије у Почитељ, у град-музеј на Неретви који напросто већ вековима распаљује човекову машту и знатижељу уселили су се уметници. Ликовни уметници.

Древно издање некадашњег Гавран-каметановићевог конака постало је прави сликарски центар у коме је

до сада боравило преко 1.500 уметника из свих наших република и покрајина, као и близу 200 стваралаца из иностранства.

И све је уредно записано и зна се.

У каталогу Уметничке колоније Почитељ, поред најпознатијих домаћих сликара, нижу се, попут прекрасног Ђердана, и имена стваралаца из Италије, Француске, Совјетског Савеза, Канаде, Јапана и других земаља. У богатој збирци Колоније са око 700 вредних експоната, доминирају дела са почитељским мотивима која су на сталним поставкама у организацијама удруженог рада и покретним, путујућим изложбама. Ово почитељско благо до сада су видели многобројни љубитељи ликовне уметности у многим нашим градовима широм земље.

ПРЕГА
СРПСКА

Догађа се: на платнима оживљавају боље почитељског крајолика и лирски, песнички доживљаји аутора разних генерација стилова, али једноставних у тежњи да овековече овај историјски град. По свом положају, атрактивном амбијенту, фундусу и условима смештаја, Уметничка колонија Почитељ слови као једна од најрепрезентативнијих у нашој земљи.

То потврђују и бројни сликари са којима смо се недавно сусрели, трагајући и правећи овај Запис, а поводом отварања нове ликовне сезоне, под куполом модрог и мирисног почитељског неба.

И потече прича као Неретва, у простору где се траје и где слике разне, некада врло чудне и необичне, настају:

— Као дугогодишњи поборник, пропагатор, а и организатор уметничких колонија у нашој земљи, пратим рад колоније у Почитељу од њеног оснивања. Могу да кажем да је ова институција одмах стала на „обје ноге“, и то јој, уверен сам, обезбеђује дуг век, јер је увелико осигурала највиталније услове за плодни рад, а, пре свега врло конфорно станиште без чега, у данашњим условима не вреди ни помишљати.

Уметници који су позвани у Колонију, и својим боравком и радом, као и разменом мишљења у њој, остварују особен вид удруженог рада, и, осим тога, обезбеђују стварање њеног уметничког фонда — рекао нам је познати сликар и подпреседник Матице српске у Новом Саду, Миђо Николајевић, наводећи да, сваки пут, из Почитеља понесе многе скице на основу којих су настали неки од његових најбољих пастела, акварела и темпера.

А време неосетно протиче, исто као Неретва испод древног и у југарњим часима сањивог Почитеља.

Програмска орјентација Уметничке колоније Почитељ, коју је до сада посетило мноштво сликара из наше земље и белог света упућена је на стварање такве климе у којој влада и преваљује дух уметничког, културног заједништва. Није онда никакво чудо, што основна делатност ове институције важи као једна од најрепрезентативнијих кућа ове врсте у земљи, у којој се срећу и сусрећу уметници са разних меридијана, што овде говоре, искључиво једним језиком — **ј е з и к о м** уметности.

Иначе, у току ове сезоне, како је истакнуто на пригодној манифестацији у Почитељу, у Уметничкој колонији Почитељ боравиће сликари из свих наших република и они ће овде оставити по једно своје дело, у знак захвалности да добротинство и гостопримство које им је Колонија обезбедила.

За њима ће доћи и други, и тако, док је времена и потребе за ликовном уметношћу у овом јужном и сунцем окупаном крају.

А Почитељ чека. Он и вас чека, да му дођете у походе на његове куле и пушкарнице. Он стрпљиво, чека.

О ДУБРОВАЧКИМ ЛЕТЊИМ ИГРАМА

Лето је на прагу, а то значи да ће се ускоро у Дубровнику, у древном граду подно Срћа обрети на хиљаде и тисуће туриста, који су дошли из бела и далека света, да се управо ту нагледају невиђене лепоте, раскошне архитектуре и грађевина, из времена давних. Доће сањиви и са скупо плаћеним, али помоћним очима — које се једноставно зову: фотографски апарати и камере.

И сликаће све и свашта. Све са појудом, бојећи се да за тако мало времена не пропусте оно најбитније. Чини се, ипак, најбитније је, усликати, ухватити дах и душу овога града у коме се на сваком кораку и у свему осећа мирис мора и воњ соли.

Управо тако: мирис мора и воњ соли.

Они заљубљени у прохујала и Велика времена, стаће бар за тренутак у големе сенке вечно атрактивних дубровачких зидина и размислити о ништавности живота. Како онда трајати и шта, као дубок траг иза себе оставити.

Једном бар пролазности, мимоићи нас.

ПОВРАТА

И поред тога што је било предвиђено да се састанак Већа Дубровачких летњих игара одржи још у марту ове године, тек након доношења савезне и републичке резолуције о друштвеним делатностима, те договора са извођачима, у среду 18. маја на састанку Већа у Загребу, саопћено је јавити да ће овогодишње Дубровачке летње игре коштати 54,62 милиона динара.

И превише, и мало, у исто време. Они који уживају у поређењу, одмах су се досетили и рекли: да се дало само три милиона динара више него прошле године.

ПОРПРЕЛА
ДУБРОВА

Зна се: и драмски и музички део програма Игара морао је бити организован јефтиније, него што је било планирано. Шта се може, стабилизација се очито увукла и настанила и у култури.

Вредно је истаћи да ће од старих представа на Играма за ову годину остати: Шекспиров „Хамлет“, Голдонијева „Кафетарија“, Војновићева „Дубровачка трилогија“ и Крлежин „Аретеј“. Новину представља, наравно у стабилизационим условима, становита копродукција по којој ће се у Дубровник доводити већ готове представе.

Да се зна: готове представе. Тако ће то ове године бити с Држићевом „Хекубом“ казалишне радионице „Поздрави“.

Море и игре. Страдун главна артерија Града вечито млад и вечито обљубљен жагором, смехом и речима љубавним на свим језицима света.

И поново о Играма. Надаље, казалиште „Комедија“ (Златко Боурек и Јошко Јуванчић, као редитељи и глумац Изет Хајдархоџић) гостоваће с Држићевим „Скупом“, група „Хистриони“ дошла би с представом Држићеве „Тирене“, а у режији Матка Сршена глумци дубровачког театра припремиће представу „Аркулин“.

Пред Дубровником море у дивном неспоразуму
могу себе ставити на површину воде
сањати своју морску болест
главу у рибарској мрежи

Пред Дубровником море моја рана што крвари
тај сам што у бекству тражи грумен соли
гутљај воде мора
док ме крошња разума још добро служи

Ето стихова о мору, о Дубровнику, који се нечујно увлаче под моју кожу, чим се нађем на Страдуну, на Порпорели, или у било коме делу Града, овога града без кога се не може.

На Играма „Дубровачки дани младог театра“ остају и даље на програму, а испуњаваће их младе групе, као и гостовање Шекспирове представе „Изгубљени љубавни груд“ у извођењу драмске групе Дома омладине из Београда. Планира се, такође, гостовање Позоришта Рома из Скопља, које би требало извести своју најновију представу „Краљ Едип“, као и наступ Студентског театра „Леро“ из Дубровника с представом „Пошто железно“.

Заљубљеници поезије, нешто и за Вас: у склопу Игара организоваће се и поетске вечери на тврђави Бокар, а једино страни гостовање биће Шекспиров „Хамлет“ у извођењу NEW SHAKESPEARE COMPANY.

Поклонници озбиљне музике — з б о р.

У музичком делу Игара биће изведен Росинијев „Севилски бријач“. Вагнерову оболу биће посвећена Фаустова увертира у извођењу Загребачке филхармоније и диригента Ловра Матачића. Иначе, од значајнијих музичких дела, од укупно 45, издвојимо још само Вердијев „Реквијем“.

И фолклора је знатно мање на Играма него ранијих година.

Вече Дубровачких летњих игара одлучило је да ове године буде само 12 фолклорних наступа. „Линбо“ ће се гледаоцима представити 10 пута, а две вечери Игара посвећене су наступима фолклорног ансамбла „Ладо“ из Загреба.

То би било, укратко, о Играма све. О Дубровнику и мору, и оним раскошним девојкама које са прикривеном пожудом показују скоро у целости обнажено тело, о томе би се могло писати још доста.

Дубровник је да се у њега дође и порине свим бићем у његову непролазну лепоту и рааскош.

Треба се Дубровник, Град удисати.

Лето је на прагу, а то значи да ће се ускоро ускоро у Дубровнику, у древном граду подно Срба на хиљаде и тисуће туриста, који су дошли из бела и далека света...

ЉУБИЧАСТЕ СЛИКЕ ДАНА

НАЈДРАЖЕ ЈЕЛО

Иза дневне суровости стакла, још сањива, још заљубљена у млечну слику сна, са рукама на којима су изумрли садржаји наших ноћних шапутања и лавеза који је израстао из слуха, ти си у прозирној хаљини, напросто преплашена што је дан тако брзо и изненада дошао.

ПРЕСТА
ОКТОБРА

већ си у кухињи и спремаш моје најдраже јело.
и чује се шум стакла и мелодија са радија, док нам деца још спавају, чедно спавају.

ја у неком стању опојне младе сете, одједном излазим у поље, широко поље, на друм да се са завичајном трешњом, орахом и маслачком сударим.

хоћу да ме утроба заболи и није ми стало колико ћу крварити, како дуго и чиме рану да залечим.

јер сурови завичајни и болни самогласник јутрос ми је освануо под непцем, у устима, горак као чемерика и опор.

још ми се не устаје, мада знам за неколико часака биће на столу моје најдраже јело.

ПОБЕДА
ОКТОБРА

СВЕЖАЊ КЉУЧЕВА

после мртво преспаване ноћи највише ми се гади тај свежањ кључева који је напросто издахнуо онога тренутка када су сви ти кључеви престали да обављају своје толико уобичајене, вековне радње и работе и нашли се на моме ноћном ормарићу.

чудим се и размишљам о свему што је закључано, затворено, замандаљено, зарезано, закатанчено, зазубљено и метком наредбе, и металом, и тегобом, и мучнином, и незнањем.

зато говори јасно и разветло како би надјачала унутрашњу мелодију и песму овог свежња разноврсних кључева који су јутрос осванули у слуху мога интересовања и равнотеже додај ми чашу воде и таблету, јер чини ми се узалудно је говорити о једном времену које је прошло, а остали само кључеви у знак трајног сећања да је нешто некад било, и закључано. ваљда, било је нешто и уснама закључано.

✱

не знам поуздано зашто, али већ одавно полако сакупљам ситно зрневље, сачму суровости и све то одлажем у једну кутијицу коју чувам под узглављем.

а моја мајка, већ у годинама говори ми да будем тих и спокојан, да сваку реч прво укротим, па тек онда је изговорим и понудим саговорнику увек, онолико колико највише могу у том тренутку.

а вани.

вани пада некаква смртоносно досадна киша, док ја прелиставам и пребирам по успоменама, које су, ипак прекривене велом прашине, гутљајима воде изворске и нису више тако запаљиве само знај.

још се сусрећем са твојим младим и опојним годинама, али само у мислима.

могло се ту, нешто више учинити, сигуран сам могли смо се срести и дотаћи уснулим уснама и младим кожама.